ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ ΑΙΩΝΑΣ

Εποχή Μπαρόκ

1600 - 1660

Κατά τον 17ο αιώνα η Ευρώπη πέρασε εκατό χρόνια με αναστατώσεις και ανακατατάξεις οικονομικές, πολιτικές και θρησκευτικές που δεν μπορούσαν παρά να έχουν την επίδρασή τους στο ντύσιμο.

Η Ολλανδία, όπου υπήρχε δυνατό πουριτανικό κίνημα, ανεξαρτοποιείται από την Ισπανία, επεκτείνεται με τις αποικίες και δυναμώνει οικονομικά. Η Αγγλία έχει έξαρση πουριτανισμού και άρνηση της τυφλής επιβολής των βασιλικών δυνάμεων. Εκτελείται ο Κάρολος Ι το 1649 και καθιερώνεται το Commonwealth (Κοινοπολιτεία) υπό τον Cromwell.

Τα πουριτανικά ιδεώδη και η αποίκηση της Αμερικής από την Αγγλία και την Ολλανδία, που τα μετέφεραν έτσι και πέρα από τον Ατλαντικό, οι θρησκευτικές διαμάχες που εκφράσθηκαν με τον τριακονταετή πόλεμο στην Ευρώπη, κυριάρχησαν στα δύο πρώτα τρίτα του 17ου αιώνα ώστε πέρα από τις άλλες μορφές τέχνης να βρίσκουν την έκφρασή τους και στο ντύσιμο.

Έτσι εδώ έχουμε προσπάθεια βαθμιαίας απλοποίησης του μανιερισμού και των υπερβολών της αναγέννησης. Η απλοποίηση αυτή μεταφέρεται, μετά τα πρώτα δύο τρίτα του αιώνα, στις πουριτανικές χώρες και κυρίως στην Αμερική, όπου πολλοί δυσαρεστημένοι και κυνηγημένοι (Huguenot) καταφεύγουν από τις διώξεις που υφίστανται, από τους καθολικούς βασιλιάδες κυρίως σε Γαλλία και Ισπανία.

Έτσι η κυριαρχία της Ισπανίας και μετά της Γαλλίας, στον Ευρωπαϊκό ορίζοντα μετά την Αναγέννηση και το μανιερισμό, έδωσε θέση στο μπαρόκ. Ένα στυλ με υπερβολές στον όγκο και στις καμπύλες, στην αρχιτεκτονική και στα μνημεία, και επιβολής στις εντυπώσεις με υπερβολές στο ντύσιμο.

Σε σύγκριση λοιπόν με την προηγούμενη περίοδο έχουμε σημαντικές αλλαγές στο ανδρικό αλλά και στο γυναικείο ρούχο. Τα πρώτα που αποβάλλουν είναι το ντουμπλάρισμα του ανδρικού επάνω ρούχου (γιλέκο - doublet), που είχε φθάσει σε σημεία υπερβολής τον προηγούμενο αιώνα, και το κρινολίνο (farthingale) στη γυναικεία φούστα.

Γιλέκο (doublet) και κυλότα - παντελόνι του 1630. Το περιλαίμιο έπεσε,το γιλέκο είναι πιο εφαρμοστό χωρίς ντουμπλάρισμα με λίγα ψαλιδίσματα στα μανίκια και "πανώ" στη φούστα του. Η κυλότα είναι μακρύτερη και στενότερη από τη "melon" φουφούλα που έχει καταργηθεί και επιπλέον έχει διακόσμηση στο πλάι

Ανδρικό κοστούμι

Το βασικό επάνω ρούχο παρέμεινε το **doublet** με αρκετές τροποποιήσεις. Αφαιρέθηκε το ντουπλάρισμα, αλλά εξακολουθούσε να είναι σκληρό και εφαρμοστό με κοντή μέση και ένα είδος "πανώ" πε-

ταχτό στους γοφούς ή αρκετά τέτοια "πανώ" που επανώτιζαν το ένα στο άλλο.

Το όρθιο περιλαίμιο καταργήθηκε πέφτοντας στους ώμους σαν φαρδύς γιακάς από λινό ή δαντέλα. Μόνο στην Ολλανδία διατηρήθηκε σαν φαρδιά όρθια ρόδα.

Τα μανίκια στερεώνονταν στο κορσάζ με λωρίδες και κάλυπταν το ένωμα με επωμίδες. Συνέχιζαν να έχουν ψαλιδίσματα αλλά η πιο σημαντική αλλαγή ήταν η προσθήκη φαρδιάς μανσέτας (μέχρι 15 εκ.) με τελείωμα από δαντέλα.

Οι κάπες με ποικιλία μάκρους ήταν συνήθως ένα ημικύκλιο και χρησιμοποιούνταν μόνο για έξω.

Το κάτω μέρος άλλαξε τελείως, καταργώντας τη φουσκωτή κυλότα με ντουμπλάρισμα και ψαλιδίσματα. Τη θέση της πήραν πιο εφαρμοστά παντελόνια - κυλότες - μακριά μέχρι το γόνατο, όπου συγκρατούνταν με κορδέλα ή καλτσοδέτες.

Η εφεύρεση του πλαισίου της **πλεκτομηχανής για κάλτσες** στις αρχές του 1600 από τον William Lee του Nottingham ήταν από τις πρώτες τεχνολογικές εφευρέσεις που έδωσαν δυνατή εμπορική και καταναλωτική ώθηση και κατ' επέκταση ευνόησαν τη μόδα για ευρεία χρήση της ψηλής κάλτσας. Συγχρόνως έβαλαν τις πρώτες πέτρες στα θεμέλια της Βρετανικής Βιομηχανίας Κλωστοϋφαντουργίας πολύ νωρίς, πρίν τις μεγάλες ανακαλύψεις του 19ου αιώνα.

Τα παπούτσια είχαν τετράγωνη άκρη με ψηλά τακούνια και ήταν στολισμένα με τεράστιες ροζέτες. Χαρακτηριστικές ήταν οι μπότες ιππασίας που δίπλωναν επάνω προς τα έξω και πολλές φορές στολίζονταν με δαντέλα.

Τα μαλλιά τώρα με τον πεσμένο γιακά αφήνονταν μακριά να πέφτουν στους ώμους.

Η ξεχωριστή διαφορά ανάμεσα στους Πουριτανούς και στους Ιππότες της Αυλής φαινόταν **στο καπέλο**. Των πρώτων ήταν υψηλό με φαρδύ και σκληρό γείσο, ενώ των δεύτερων ήταν χαμηλό με φαρδύ αλλά μαλακό γείσο που γυρνούσε και στολιζόταν με φτερά στρουθοκάμηλου και διακοσμητικές κορδέλες.

Γυναικείο κοστούμι

Έχουμε σημαντικές αλλαγές στο γυναικείο κοστούμι, καί στα υφάσματα καί στη γραμμή, που έδιναν τη γενική εντύπωση περιποιημένης ανεμελιάς και αφροντισιάς (negligée).

Τα ελιζαμπεθιανά σκληρά μπροκάρ εγκαταλείφθηκαν και τη θέση τους πήραν απαλά μεταξωτά ή βελούδα με ήρεμα χρώματα. Το κρινολίνο (farthingale) εγκαταλείφθηκε, εκτός από την Ισπανία απ' όπου είχε ξεκινήσει, χωρίς να σημαίνει ότι ο όγκος της φούστας έπεσε τελείως. Απλώς συγκρατιόταν από πολλά μεσοφόρια που μαζί με το ύψωμα της μέσης δίνουν μια φουσκωτή κυκλική εντύπωση (βαρελιού).

Το ρούχο αποτελούνταν από δύο μέρη, το **κορσάζ** και τη **φούστα** που ενώνονταν σε μια κοντή μέση. Το κορσάζ είχε χαμηλό ντεκολτέ είτε σκεπασμένο με δαντέλα και πεσμένο γιακά είτε γυμνό (προκαλώντας την αγανάκτηση των Πουριτανών). **Τα μανίκια** ήταν φαρδιά στη μασχάλη και πολλές φορές χωρίζονταν σε δύο μέρη με κορδέλες. Το κυρίως χαρακτηριστικό όμως, όπως και στο ανδρικό μανίκι, ήταν η φαρδιά μανσέτα. Ο **γιακάς** ήταν από δαντέλα ή λινός στολισμένος με κεντήματα.

Η φούστα όπως είπαμε και παραπάνω με την κατάργηση του κρινολίνου διατήρησε κάποιο όγκο με τα πολλά μεσοφόρια, προσπαθώντας να τονίσει τη λεπτότητα της μέσης. Συνέχισαν επίσης να αφήνουν εμπρός το τριγωνικό άνοιγμα ώστε να φαίνεται κάποιο διακοσμητικό μεσοφόρι ή σήκωναν τη φούστα όταν περπατούσαν ώστε να φαίνεται από κάτω το τελευταίο από τα μεσοφόρια. Πολλές φορές τη στερέωναν στα πλάγια στη μέση. Λόγω του μάκρους της φούστας τα παπούτσια δεν φαίνονταν, αλλά ήταν ψηλοτάκουνα (chopine).

Η ιδανική γραμμή για το κεφάλι ήταν οβάλ και τα μαλλιά τραβιόταν πίσω και τα είχαν σγουρά στα πλάγια με μικρές μπούκλες. Επίσης φορούσαν κουκούλες από γούνα με μια βελούδινη μάσκα για προστασία του δέρματος από τις καιρικές συνθήκες.

Τα καπέλα ήταν παρόμοια με τα ανδρικά.

Αξεσουάρ ήταν το μανσόν για τα χέρια, βεντάλιες και γάντια μακριά μέχρι τον αγκώνα. Οι ποδιές ήταν επίσης ένα διακοσμητικό στοιχείο.

Στα κοσμήματα υπάρχει η μεταστροφή από το χρυσό και τις πέρλες στις ακριβές πέτρες (διαμάντι), των οποίων έμαθαν να φτιάχνουν καλά αντίγραφα δίνοντας έτσι τη δυνατότητα και στις φτωχότερες τάξεις να τα χρησιμοποιήσουν.

ΟΛΛΑΝΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ 1600

Μια άλλη εικόνα του Ολλανδικού κοστουμιού της εποχής. Είχε αυστηρή εικόνα που τονίζεται από το σκούρο χρώμα. Οι κάλτσες είναι πρόδρομος της τάσης που θα κυριαρχήσει στο δεύτερο μέρος του αιώνα στη Γαλλία. Έχουμε γιακά πεσμένο και μακριά μαλλιά. Φοράνε καπέλο μυτερό επάνω. Το γυναικείο ρούχο, με πολλά ντραπαρίσματα, από το υπερβολικά πολύ ύφασμα ενδιάμεσα, δίνει έναν ευχάριστο όγκο. Ο γιακάς που ονομάζεται πελεγκρίνα, είναι από λευκό λινό όπως και οι μανσέτες

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ 1600

Μοιάζει με αυτό του τέλους του 1500. Κοινά χαρακτηριστικά είναι το κορσέ που κατεβαίνει κάτω από τη μέση, το πτυχωτό περιλαίμιο αλλά πιο μαλακό. Η κωνική γραμμή του farthingale ή verdugale σιγά-σιγά εξαφανίζεται από το 1630, αλλά ξαναεμφανίζεται από το 1650-1660 με πολύ περισσότερο όγκο

Ισπανική Αυλή στην Ολλανδία (1630)

Ολλανδοί αριστοκράτες (1630)

Γερμανοί ευγενείς (1650)

Γάλλοι ευγενείς (1630)

Γάλλοι ευγενείς (1650)

1660 -1700

Με την αποκατάσταση της μοναρχίας στην Αγγλία και την άνοδο του Λουδοβίκου XIV (Βασιλιά Ήλιου) στο θρόνο δημιουργήθηκε μια μεταστροφή των τάσεων στις ισχυρότερες χώρες της Ευρώπης, που άλλαξε πάλι τα ιδεώδη στρέφοντας τις αντιλήψεις προς την επίδειξη και την υπερβολή. Τα Πουριτανικά ιδεώδη βέβαια διατηρήθηκαν στην Ολλανδία και στην Αμερική, όπου μετανάστευσαν κατά χιλιάδες οι δυσαρεστημένοι Πουριτανοί της Ευρώπης.

Στην Ευρώπη όμως βλέπουμε την επίδραση της Γαλλικής Αυλής, (Λουδοβίκος XIV) να απλώνεται παντού, παίρνοντας το ρόλο κατευθυντηρίου αισθητικής και καθιερώνοντας την παγκοσμιότητα της μόδας. Ο βασιλιάς ενθάρρυνε και προωθούσε όλες τις πρωτοβουλίες για την προβολή της βασιλείας του και ένα τέτοιο σημαντικό στοιχείο ήταν η μόδα. Για πρώτη φορά εμφανίζεται η λέξη **μόδα** (MODE - τρόπος ζωής, συνήθεια).

Ανδρικό κοστούμι

Μέχρι περίπου το 1670, οπότε έχουμε μια σημαντική αλλαγή στο ανδρικό κοστούμι, που σημάδεψε το ντύσιμο μέχρι σήμερα, το ανδρικό ρούχο στο επάνω μέρος αποτελούνταν από ένα πολύ κοντό γιλέκο (doublet), με κοντά μανίκια. Το πολύ διακοσμητικό πουκάμισο φαινόταν στη μέση, στα μανίκια και στον ανοιχτό λαιμό, παίρνοντας τη μορφή χρωματιστού μαντηλιού (πρόδρομος της γραβάτας). Το πουκάμισο σ' όλα αυτά τα εξωτερικά μέρη ήταν στολισμένο με λωρίδες και δαντέλες.

Στο κάτω μέρος φορούσαν ένα είδος **μεσοφόρι-κυλότας** (Petticoat-Breeches) που ουσιαστικά ήταν μια πολύ φαρδιά φούστα πιασμένη στο κάτω μέρος, που άφηνε τη φόδρα να φαίνεται από κάτω καταλήγοντας σε δαντέλες και πολλές κορδέλες.

Αυτή την εποχή το ανδρικό κοστούμι ξεπέρασε το γυναικείο σε όλες τις μορφές ελαφρότητας και στολίσματος.

Από το 1670 όμως εμφανίστηκε η **βέστα (vest)** σακάκι Περσικής επιδράσεως λεγόταν juste à corps ή vest. Ήταν εφαρμοστό μέχρι τη μέση, συνήθως κουμπωμένο μέχρι εκεί και φαρδύ από τη μέση και κάτω. Έφθανε μέχρι το γόνατο καλύπτοντας το **παντελόνι** τελείως και είχε δύο οριζόντιες τσέπες αρκετά χαμηλά. Το παντελόνι - κυλότα μέχρι το 1680 ήταν φαρδύ αλλά μετά έγινε εφαρμοστό. Έτσι για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια εγκαταλείφθηκαν τελείως ο γιακάς, το σκληρό γιλέκο (doublet), οι κορδέλες και η κάπα, τα περίτεχνα μανίκια, τα ψαλιδίσματα, δίνοντας τη θέση τους σε μια διακριτικά και αριστοκρατικά κομψή εμφάνιση.

Τα μανίκια ήταν μακριά και εφαρμοστά με γυριστή φαρδιά σε όλο της το μήκος μανσέτα.

Μέσα από τη βέστα φορούσαν ένα γιλέκο ίδιας γραμμής, αλλά με πολύ διακοσμητικό και κεντημένο ύφασμα. Άνοιγαν το εμπρός μέρος της βέστας έτσι ώστε να φαίνεται το γιλέκο. Μαζί με αυτά έχουμε και την καθιέρωση της γραβάτας που ήταν μια απλή λωρίδα από λινό ή δαντέλα διακοσμητικά σουρωμένη στο άνοιγμα της βέστας.

Οι μπότες ιππασίας της προηγούμενης περιόδου αντικαταστάθηκαν από άλλες ελαφρότερης γραμμής. **Τα παπούτσια** ήταν μυτερά αλλά τετραγωνισμένα στην άκρη με ψηλά τακούνια και με τετράγωνες διακοσμητικές αγκράφες.

Το κυρίως χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου που εξηγεί και την κατάργηση του γιακά είναι η **ψηλή περούκα** που έπεφτε πολύ πλούσια στους ώμους. Έφθασε σε σημείο υπερβολής σε όγκο.

Ο Κάρολος ΙΙ με μεσοφόρι-κυλότα (Petticoat - Breeches). Από το γιλέκο, στη μέση, εμπρός και στα μανίκια, βγαίνει το πλούσιο πουκάμισο στολισμένο με κορδέλες και δαντέλες. Κορδέλες στολίζουν τη φούστα, την κυλότα και τα παπούτσια (1660)

Ο Λουδοβίκος XIV με την Περσική βέστα. Έχει φαρδιές μανσέτες στα μανίκια. Το πουκάμισο αφήνει να φαίνεται η γραβάτα του εμπρός και το βολάν στα μανίκια. Μέσα από τη βέστα φαίνεται το κεντημένο γιλέκο. Το παντελόνι - κυλότα είναι μέχρι το γόνατο και αρχίζει να εφαρμόζει στο σώμα. Φοράει περούκα, τρίκοχο καπέλο και τα παπούτσια έχουν τακούνια και αγκράφα (1690)

Τα καπέλα ήταν ψηλά με φαρδύ γείσο καταλήγοντας στο τέλος του αιώνα να διπλώνουν σε κάποιο μέρος τους (εμπρός, στο ένα πλάι ή πίσω). Η τάση αυτή διαμόρφωσε το γνωστό τρίκοχο καπέλο (διπλωμένο σε τρία μέρη) που διατηρήθηκε για εκατό περίπου χρόνια.

Γυναικείο κοστούμι

Σε όλη την Ευρώπη το γυναικείο κοστούμι έδειξε την τάση απελευθέρωσης από τα αυστηρότερα πρότυπα της προηγούμενης περιόδου. Αυτή εκφραζόταν με τα χαμηλά ανοιχτά ντεκολτέ και τα πολυποίκιλα στολίσματα σε όλη την εμφάνιση από τα μαλλιά μέχρι κάθε σημείο της ενδυμασίας που ονομαζόταν "falbalas".

Τα ρούχα αποτελούνται πάλι από το **κορσάζ** και τη **φούστα** κομμένη χωριστά. **Το κορσάζ** έγινε πιο εφαρμοστό και πιο μυτερό κυρίως εμπρός (κατεβάζοντας τη μέση), αλλά πολλές φορές καί εμπρός καί πίσω. Το ντεκολτέ ήταν πολύ χαμηλό και ανοιχτό στους ώμους. **Τα μανίκια** ήταν μακριά μέχρι τον αγκώνα και πλούσια, αφήνοντας να φαίνονται τα στολισμένα μανίκια της λευκής πουκαμίσας από μέσα.

Οι φούστες εξακολουθούσαν να είναι φαρδιές και πολύ μακριές, συνήθως ανοιχτές μπροστά αποκαλύπτοντας το πλούσιο μεσοφόρι. Υπήρχαν διάφοροι τρόποι που συγκρατούσαν την εξωτερική φούστα, ώστε να αποκαλύπτεται το μεσοφόρι με φιόγκους και κορδέλες. Σ' αυτή την περίπτωση η εξωτερική φούστα μάκραινε πίσω σχηματίζοντας ουρά.

Χρησιμοποιούν υφάσματα δαμάσκο ή μεταξωτά με ανάγλυφα σχέδια σε λουλούδια, φύλλα κ.λ.π. Το πλήθος των σχεδίων και οι χρωματικοί συνδυασμοί, δίνουν βάρος και όγκο στη γενική εικόνα.

Τα παπούτσια αν και δεν φαίνονταν, ήταν του ίδιου στύλ όπως τα ανδρικά από ελαφρότερα όμως υλικά.

Τα μαλλιά είχαν χωρίστρα στη μέση με πολλές μπούκλες στα πλάγια, σιγά-σιγά όμως σηκώνονταν όλο και ψηλότερα αλλάζοντας την γενική εντύπωση από οριζόντια σε κάθετη. Ένα είδος χτενίσματος το fontange, από το όνομα της ερωμένης του Λουδοβίκου XIV είναι χαρακτηριστικό αυτής της τάσης. Ψηλό, κομψό στόλισμα του κεφαλιού ξεκινούσε σαν κάλυμμα του κεφαλιού πίσω καταλήγοντας μπροστά σε διακοσμημένες σειρές από δαντέλα και κορδέλες που στηρίζονταν με συρμάτινο ψηλό δίχτυ.

Στα αξεσουάρ και στα κοσμήματα δεν έχουμε σημαντικές αλλαγές παρά μάλλον συνέχιση και εξέλιξη της επεξεργασίας των ψεύτικων κοσμημάτων που τα έκαναν προσιτά σε περισσότερους.

Δαντελένια fontange (1694)

Γαλλικό Μπαρόκ

Γαλλίδα ευγενής με ρούχα της Αυλής μαζί με ιππότη (1680)

Ρούχα της Αυλής

Ρούχα της Αυλής